

CES-ringmärkningen vid Älviken 2007

Roger Mellroth & Thord Fransson

Efter en mild inledning på året och med normaltemperatur i februari kom en mycket mild period i mars och april. I Stockholm uppmättes den varmaste april månaden som någonsin registrerats. Under maj var vädret mer växlande medan början av juni bjöd på högtryck. Därefter avlöste regnvädren varandra under sommaren, framför allt i Sydsverige där regnrekord för juli sattes i Baramossa, Halland med 334 mm. Medeltemperaturen i landet låg 1-1,5 grader över det normala under året.

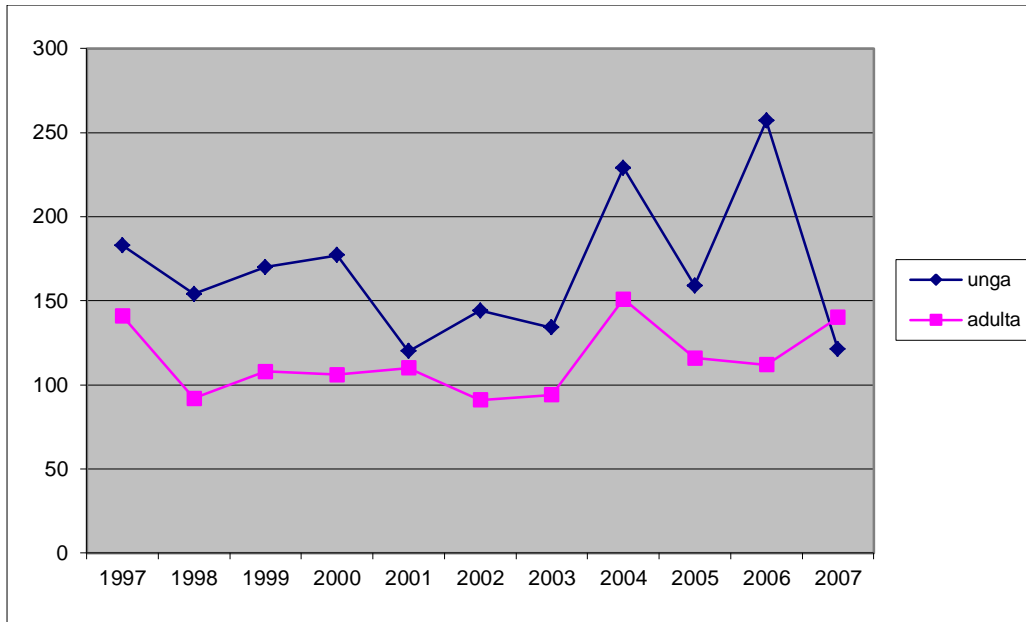
Den 10 maj var första märkdagen för året, en kylig morgon, +1,5 grader och svag vind. Löv- och törnsångare sjöng i området och dubbeltrast sågs med mat i näbb. En tornfalk hane jagade över. I början av juni *prrrrtar* en nyss flygg kull stjärtmes innanför märkarbänken, men tyvärr fick vi inte lyckan att märka ungarna men väl fyra adulta individer. Den 8 juni hittade Göran Andervass en sjungande cettisångare i området. Samma kväll hörde Göran även en flodsångare och en spelande vaktel där. Upptäckten av cettisångaren gjorde att Älviken under två veckor fick besökare i en tidigare aldrig skådad omfattning. I samband med detta rapporterades till Svalan bl a en ropande hornuggla den 10 juni, en svart rödstjärt hane den 13 juni, minst 2 rosenfinkar och inte mindre än 5 sjungande kärrensångare i nätområdet en kväll. Att det var ett bra år för kärrensångare speglas också i våra märksiffror, 10 vuxna och 2 ungfåglar. Sista märkdagen för året blev den 26 augusti. Då var det gott om fågel i buskarna med flera bitska törnskator i den tidiga morgonfångsten. Tyvärr tilltog en västlig vind under förmiddagen som gjorde att de solbelysta näten fladdrade friskt i vinden med abrupt slut på fångstbarhet som följd.

Efter sol kommer regn. 2006 års goda fångstresultat, det näst bästa sedan starten, följdes 2007 av totalt 247 nyfångster vilket är nästan 20 fåglar under genomsnittet för år 1997-2006. För ungfågellorna var det snudd på det sämsta året sedan starten med blott 121 fångade eller 76 % av ett normalår (se Figur 1). Bättre var fångsten av adulta fåglar där 126 nyfångade och 14 kontroller var det tredje bästa året. Då ungfågellorna fallerade var det första gången som antalet adulta fåglar i fångsten översteg antalet ungfåglar (se Figur 1 och Tabell 1). I samband med fångsten kontrolleras stickprovsmässigt antal bladlöss i området. Bladlössen fäster på undersidan av vassen när de tillväxer från gnetter till bladlöss och är en populär födokälla för flera arter. Årets inventering visade att bladlössen uteblev i området vilket kan vara en förklaring till att få ungfåglar födosökte där. En annan förklaring kan vara att kraftiga regn under den känsliga botiden kan ha påverkat häckningsframgången.

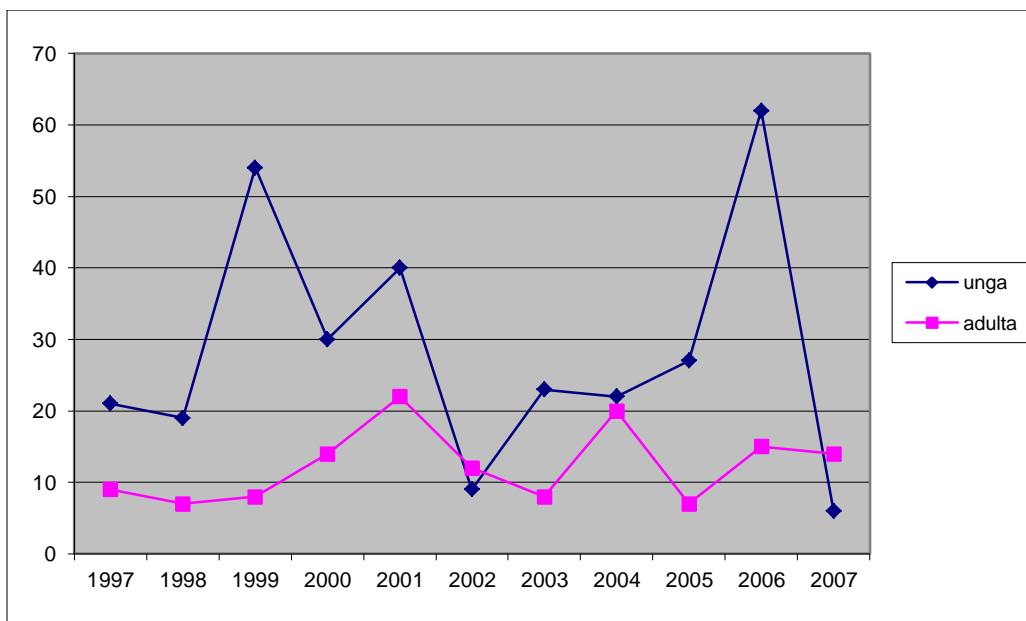
Arter där antalet ungfåglar var lågt var lövsångare med bara 6 fångade (medelvärde 1997-2006: 25,1, se Figur 2), blåmes 16 (29,2), talgoxe 7 (11,2) och törnsångare 6 (8,2) Bättre än normalt var antalet ungfåglar för rörsångare med 19 (13,9), törnskata 12 (4,7) och koltrast 12 (6,6). För de adulta fåglarna var det goda siffror med just över genomsnitt för flera arter. Endast trädgårdssångare stack ut med hela 13 fångade (medelvärde 1997-2007: 6,7) och den verkar tydligt öka i fångsten vid Älviken under senare år (Figur 3).

Svängningar över enstaka år och på enstaka platser, som Älviken, är normalt. Väder, vind, födotillgång och slumpen kan göra skillnader som är svåra att förklara. I sammanställningen för samtliga platser i landet påverkar dessa faktorer mindre och i Ringinform nr 2 2007 anges tendenser i utvecklingen för ett antal arter baserat på summan av ringmärkningen vid samtliga ca 25 fångstplatser åren 1997-2007. För ett antal arter är minskningen statistiskt säkerställd och bland dessa hittas nötskrika, gulspurv, björktrast, bofink, grönsiska, sävsparv, trädpiplärka, rörsångare, härmsångare och lövsångare. Flera andra arter tenderar till

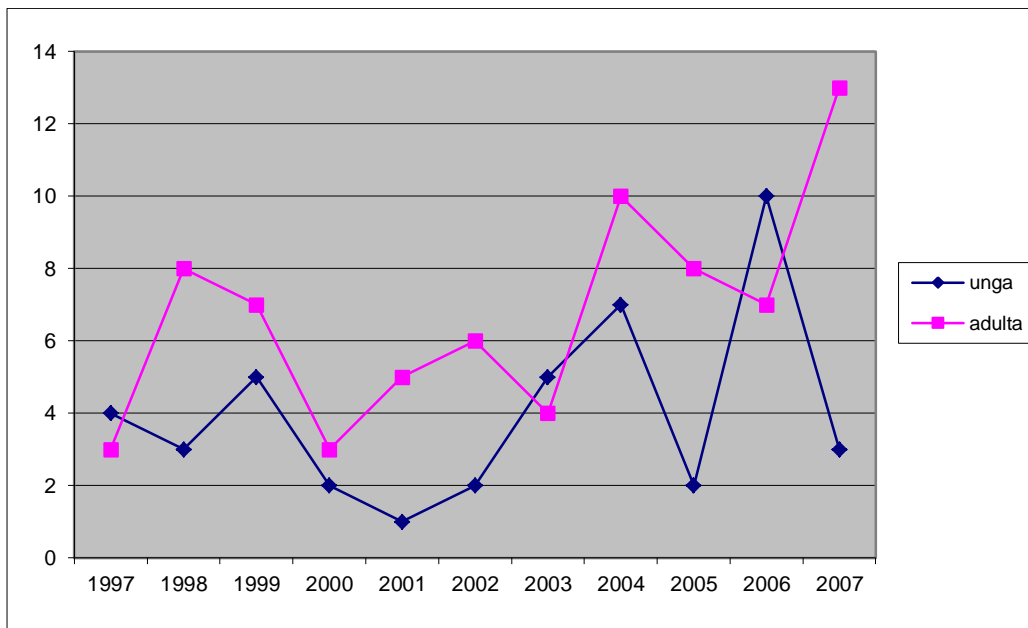
minskning utan att minskningen är säkerställd. Mer stabil verkar utvecklingen för t ex talgoxe, nötväcka, pilfink, rödhake, ärtsångare, törnsångare, sädesärta, svarthätta och rödstjärt. Endast för taltrast och stjärtmes tycks trenden positiv. I likhet med Älviken noterades i CES-Sverige klart lägre andel ungfåglar i fångsten än under 2006, vilket stärker antagandet att häckningsframgången för många arter var dålig under 2007.

Figur 1. Den årliga fångsten vid Älviken fördelad på adulta och årsungar.

Figur 2. Den årliga fångsten av lövsångare vid Älviken fördelad på adulta och årsungar.

Figur 3. Den årliga fångsten av trädgårdssångare vid Älviken fördelad på adulta och årsungar.

Ny märkart blev alltså cettisångare. Den sedemera riksbekanta cettisångaren som av outgrundliga skäl valde vår märkplats för sångövningar mellan den 8 och den 20 juni lockade oräkneliga ornitologer till Älviken. För övrigt den första sjungande cettisångaren någonsin i Sverige.

En ordinarie fångst ställdes in på grund av regn vilket gjorde att alla intresserade fick extra chans att få lyssna på fågeln innan fångst. Den 20 juni var så väderförhållandena sådana att fångst var möjlig och knappt hade vi fått upp de första näten innan cettisångaren som första fågel för dagen dök i. Efter märkning flög den åter in i det täta buskaget bakom märkarbänken, som verkade vara något av favoritplats, och satte genast igång att sjunga igen. Den hördes senare samma dag men detta var dock den sista dagen som fågeln blev kvar i området. I samband med fångsten registrerades vinglängd och fågeln hade en för arten lång vinge, vilket ska vara signifikativt för den flyttande populationen av rasen *Cettia cetti albiventris* hemmahörande i Kazakstan. Blir den godkänd till ras är det första gången rasen konstateras i Sverige. Tidigare finns två fynd i Sverige, båda från ringmärkning och båda med en kortare vinglängd som kan vara intermediär för raserna.

Foto: Thord Fransson

De personer som aktivt bidrog till att säsongen kunde genomföras var Matz Carlsson, Paul Elfström, Thord Fransson, Sophie Fransson, Roger Mellroth, Lise Mellroth, Bert Nygren, Inger Fransson, Eva Sundström, Mattias Öster, Eva Wickman och Ted Wikman,

Tabell 1. Antalet fångade fåglar vid Älviken 2007, totalantalet fångade sedan starten 1997 och andelen adulta fåglar i fångsten 2007.

Art/år	Antal fångade 2007	1997-2006 inkl kontroller	Andel adulta 2007
Ladusvala	4	1	25%
Större hackspett	0	1	0%
Mindre hackspett	0	2	0%
Trädpiplärka	0	2	0%
Sädesärta	3	22	100%
Järnsparv	1	7	0%
Rödhake	13	137	23%
Näktergal	6	75	83%
Blåhake	0	5	0%
Rödstart	8	7	50%
Buskskvätta	0	3	0%
Stenskvätta	0	1	0%
Koltrast	15	106	13%
Björktrast	1	8	100%
Taltrast	2	7	0%
Rödvingetrast	0	3	0%
Cettisångare	1	0	100%
Sävsångare	5	53	0%
Kärrsångare	12	15	83%
Rörsångare	39	336	51%
Härmsångare	0	3	0%
Höksångare	0	1	0%
Ärtsångare	8	44	63%
Törnsångare	18	186	67%
Trädgårdss.	16	102	81%
Svarthätta	6	66	33%
Grönsångare	0	1	0%
Gransångare	0	2	0%
Lövsångare	20	429	70%
Gråflusnappare	0	2	0%
Svartvit flugsnappare	1	43	100%
Stjärtmes	4	15	100%
Entita	2	34	100%
Talltita	0	1	0%
Tofsmes	0	3	0%
Blåmes	26	411	38%
Talgoxe	11	175	36%
Nötväcka	1	27	100%
Trädkrypare	0	10	0%
Törnskata	13	44	8%
Skata	0	1	0%
Pilfink	3	72	100%
Bofink	2	21	100%
Grönfink	6	61	83%
Grönsiska	0	3	0%
Hämpling	0	1	0%
Rosenfink	0	17	0%
Gulspurv	1	22	0%
Sävsparv	13	270	85%
Total	261	2858	54%